

& “De Ampersand”

Periodiek van de Genkse Vereniging van Boekbinders
Secretariaat: Kruisbroedersweg 10
NL 6041 PM Roermond
Email: harrieknoors@home.nl
Website vereniging: www.ampersand-boekbinders.be

Het bestuur wenst alle leden en hun familie een goed en gezond 2012 toe en een productief bindjaar als voorbereiding op ons jubileumjaar 2013.

Nummer 10

januari 2012

Twee Belgische margedrukkers

door Harrie Knoors

Kunstboekbinders zijn om meerdere redenen geïnteresseerd in het werk van de margedrukkers. Zij maken echt en goed verzorgd drukwerk, vaak met een exclusieve inhoud, een kleine oplage en vaak aangeleverd in losse katernen. Op de boekkunst- c.q. boekbindersbeurzen treffen we hen als regel aan.

Twee margedrukkers, die ik persoonlijk ken, wil ik in deze bijdrage graag aan jullie voorstellen. Het zijn beiden gedreven drukkers met ieder een eigen filosofie over het vak. Bovendien werken ze met een aantal projecten samen, zoals dat o.a. het geval was met de prachtige bibliofiele uitgave “**Leo Apostel**”, uitgegeven in 2005. Wie zijn deze drukkers?

Kris Buyse

Van professe is hij leraar Latijn aan een gymnasium te Gent. Zijn drukkerij “**BlauwDRUK**” ontstond min of meer bij toeval. Uit zijn verzameling 16^e en 17^e eeuwse boeken nam hij regelmatig enkele exemplaren mee naar school om ze de leerlingen te laten zien en bewonderen. Zij bleken al snel zeer veel belangstelling te hebben voor de oude druktechnieken. Kris ging daarom op zoek naar didactisch materiaal uit de drukkerswereld.

Die zoektocht leidde al snel tot een aanzienlijke hoeveelheid loden en houten letters en persjes. Met zijn leerlingen maakte hij Latijnse vertalingen van onder meer Toon Hermans en Hans Andreus. Eveneens samen met zijn leerlingen werden deze vertalingen gedrukt op de inmiddels in de school geïnstalleerde 26 persjes. Een betere motivering kun je je niet voorstellen!!

Het is dan ook bijzonder jammer dat de drukkerij kort geleden uit school moest verdwijnen om plaats te maken voor (je leest het goed!) computerlokalen. Dit had tot gevolg dat Kris zich genoodzaakt zag een deel van zijn collectie af te stoten.

Wat over bleef heeft hij nu ondergebracht in een nieuwe ruimte bij zijn woonhuis in Astene.

Logo

Hij is thans bezig met de inrichting en voorbereidingen om het drukkerswerk weer op te pakken. Wij zijn uiteraard benieuwd naar de nieuwe uitgaven.

Opgemerkt moet nog worden dat de opbrengst van zijn drukwerk steeds ten goede komt aan goede doelen, zoals het Kinderkankerfonds, Natuurpunt en Sophea.

Het materiaal dat Kris noodgedwongen van de hand moest doen kwam terecht bij enkele musea en bij scholen in Nederland, waar met probleemjongeren op dezelfde persjes wordt gewerkt. Hij noemt dat “*een hele troost*”.

Kris zegt zelf over zijn uit de hand gelopen hobby: “*Het blijft daarbij steeds expliciet de bedoeling (vooral jonge) mensen met dit oude ambacht in contact te brengen, zodat ze de huidige digitale tekstverwerking ook kunnen plaatsen in een langzaam (maar snel evoluerend) historisch groeiproces*”.

Kris, wij zien met grote belangstelling uit naar wat er in je nieuwe atelier aan schoons geboren gaat worden. En.....**BlauwDRUK** blijft drukken in blauw!? Succes!

Zie ook www.boekdruk.be en klik hier op Blauwdruk.

Boekontwerp Pierre Cuypers

door Harrie Knoors

op 29 oktober 2011 werd het voormalige woonhuis annex werkplaatsen van architect Pierre Cuypers in Roermond geopend als “Het Huis van Cuypers”. In “Het Huis van Cuypers” wordt een indrukwekkend beeld getoond van Cuypers “als architect, ontwerper, kunstenaar, propagandist, organisator, vernieuwend vakman en idealist met een ontembare werklust”.

Cuypers bouwde dit complex in 1853 als woonhuizen en ateliers van de firma Cuypers en Stoltzenberg. Later werd er het Stedelijk museum van Roermond in gevestigd. In de afgelopen jaren, maar vooral rond de grote Cuypers-herdenking in 2007, verschenen er een aantal uitgaven over zijn leven en werk. Voor de geïnteresseerde lezer volgt hier een overzicht:

*Lidwien Schiphorst, De kunstwerkplaatsen van architect Cuypers en Peter Thoben, Beeldhouwers in Roermond, Roermond 1995

* dr. G.C.P. Linsen, In het teken van werk, Roermond 1996

* Lidwien Schiphorst, Een toevloed van werk, van wijd en zijd. De beginjaren van het Atelier Cuypers-Stoltzenberg Roermond 1852-ca. 1865, Nijmegen 2004

* Ileen Montijn, Pierre Cuypers 1827-1921. Schoonheid als hartstocht, Roermond 2007

* A.J.C. van Leeuwen, Pierre Cuypers architect 1827-1921, Zwolle-Zeist 2007

* Hetty Berens, (samenstelling en redactie), P.J.H. Cuypers (1827-1921) Het complete werk, Amsterdam 2007

Naast de vele activiteiten die Cuypers ontplooidde op het gebied van de architectuur en kerkelijke kunst, kwam ik onlangs ontwerpen tegen voor een boekband en twee titelpagina's. Of hij op dit terrein meer ontwerpen heeft gemaakt is mij (nog) niet bekend. Ik wil jullie hierna de ontwerpen tonen.

Onderstaande band voor “**Huldeblijk aan koningin Emma, 1884**” werd door Cuypers ontworpen en door boekbinderij C.L. van Langenhuisen te Amsterdam uitgevoerd. De drukker was Joh. Enschedé & Zonen. Afmetingen 50,5 x 38,5 x 7,5 cm. Uitgevoerd in blauw kalfsleer, platina, zilver, amethyst, topaas en email.

Het boek werd door de directie van uitgeverij Joh. Enschedé en Zonen aan koningin Emma in 1884 aangeboden als herinnering aan haar huwelijk met koning Willem III.

Aan de bovenzijde staat de spreuk van Oranje-Nassau “Je Maintiendrai” en aan de onderzijde het devies van Waldeck-Pyrmont “Palma sub pondere crescit” (De palmboom groeit tegen de verdrukking in).

Bron: Audrey Wagtberg Hansen, *Gesloten boeken. De mooiste boekbanden van het Koninklijk Huis, Den Haag 2003*

Onderstaande afbeelding is het titelblad, ontworpen door Pierre Cuypers, voor de catalogus van de eerste tentoonstelling van de “**Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels**”, gehouden in 1881. Gedrukt door de gebroeders Binger.

Afmetingen 22 x 15 cm. De catalogus maakt deel uit van de collectie van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Bron: D. Boon Czn (redactie), *Boeken in Nederland. Vijfhonderd jaar schrijven, drukken en uitgeven, Amsterdam 1979*

Het volgende ontwerp toont de titelpagina, die Cuypers maakte voor Beethovens pianosonates, als verjaardagscadeau voor zijn vrouw Nenny op 15 maart 1859. Te zien zijn een silhouet van Roermond en zijn woon-werkhuis in Roermond

Bron: A.J.C. van Leeuwen, Pierre Cuypers architect 1827-1921, Zwolle/Amersfoort 2007

Overigens: Het Huis van Cuypers is een aanrader!!!

&&&&&&&&&
&&&&&
&&&
&

Anneke Linssen stuurde de volgende tekst in van **Midas Dekkers** uit zijn boek **De Vergankelijkheid**

Als er niets op wordt gevonden, gaan duizenden oude gebouwen te gronde. Maar dat is nog niets vergeleken bij de miljoenen boeken die op het gezamenlijke menu van schimmels en kevers staan. Sinds uitgevers van lompenpapier zijn overgeschakeld op papier van houtvezels, hebben de houtwormen zich omgeschoold tot boekenwormen. Liefhebbers van hoornstof, zoals motten en pelskevers, hebben zich bij hen aan tafel geschaard. Insecten getooid met fraaie Latijnse namen als *Trogium pulsatorium*, *Dermestes lardarius* en *Attagenus unicolor* zetten hun al even verlatijnste monddelen in kostbare folianten en zeldzame dundrukjes.

Wat voor ons een bibliotheek is, is voor hen een restaurant. De een boort zich gulzig door het papier, de ander snoept puur van de lijm, zodat het boek alleen uit elkaar valt, een derde, de bonttor, doet beide: poept hij wit dan heeft hij papier gegeten, is de poep bruin, dan was het lijm en leer, maar hij lust ook matrassen en Spaanse pepers.

Thermobia domestica, het ovenvisje, haalt alleen de glans van het papier, de bonte knaagkever vreet na het verorberen van een boek rustig verder aan de boekenplank eronder.

En papier van houtvezels heeft het toch al hard te verduren. Er werd aluinhars aan toegevoegd om het beter beschrijfbaar te maken. Dat geeft een chemische reactie waarbij zwavelzuur ontstaat. Het gebruik van galnoteninkt kan dit effect slechts versterken. Het resultaat is dat negentiende-eeuwse documenten er vaak slechter aan toe zijn dan papier van voor die tijd, toen het van fijngestampte lommen met kalkrijk water werd gemaakt.

Het is gemakkelijk onze voorouders verwijten te maken. Sindsdien is het echter van kwaad tot erger gegaan. Het lijkt wel of onze informatiedragers steeds vergankelijker worden. Het is waar dat papier uit de negentiende eeuw onder je handen verkrumelt, maar de celluloidfilms van de twintigste eeuw zijn zo brandbaar dat ze in bunkers worden bewaard wegens het explosiegevaar. En die films zijn tenminste nog honderd geworden.

Van de videobanden waarop de wereld van tien jaar geleden is vastgelegd, is er nauwelijks nog een het aanzien waard.

In de eenentwintigste eeuw wordt alle informatie digitaal opgeslagen, maar ook daaraan kleef een groot bezwaar: ze is alleen te ontcijferen met behulp van apparatuur die sneller verouderd dan de badmode in Saint-Tropez. Het resultaat is dat een tekst in Babylonisch spijkerschrift beter bewaard blijft dan een willekeurige televisie-uitzending van vanavond.

&&&&&&&&&
&&&&&
&&&
&

Een bijzondere (boek)bindervaring tijdens de zomervakantie 2011 in de Dordogne

door Fons Gerritsen

Tijdens onze voorjaarsvakantie in Frankrijk heb ik de kunstenaars Jean Victor en Annie Dubois – kunstambacht emailleren – uit Trémolat toegezegd om in de zomervakantie mijn kunstboekband, met als decor o.m. de door Annie Dubois gemaakte emaillierplaquette, mee te brengen en te laten zien. Deze toezegging ben ik samen met mijn echtgenote Riet nagekomen op zaterdag 27 augustus 2011. Bij aankomst in Trémolat bleek ons dat op die dag een tweetal workshops werden gegeven. Een workshop “papiermarmieren” door Anne Lasserre-Gasquez en een workshop “restauratie van oude boekbanden in leder” door Anaïse Nolan. Deze workshops maakten deel uit van een manifestatie en beurs rondom het boek “a livre ouvert” geheten. De eigenlijke manifestatie was op zondag 28 augustus.

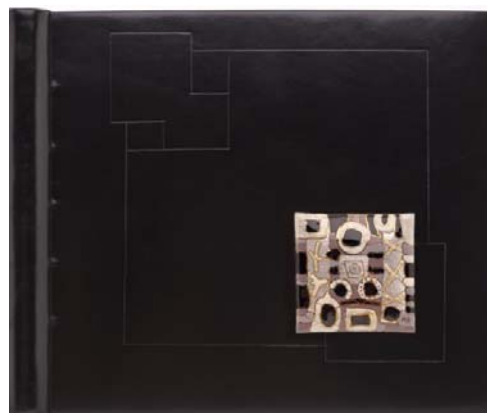
Annie Dubois was niet in haar atelier, maar nam deel aan de workshop “marmeren”. De workshop werd kort onderbroken om mijn boekband te kunnen bewonderen. Hetzelfde heeft daarna ook plaats gevonden in de workshop “restauratie van oude boekbanden in leder”. Ik kreeg een staande ovatie. Men kon niet begrijpen dat ik slechts een amateur boekbinder ben. Ik vind dit een groot compliment voor de opleiding “kunstambacht boekbinden” in Genk en in het bijzonder voor de docenten. De boekband is namelijk door mij gemaakt tijdens de specialisatieopleiding. Na herhaald aandringen en na de toezegging dat de band en de bijbehorende overslagdoos in een gesloten vitrinekast zal worden geplaatst, is de andere dag de band tijdens de boekenmanifestatie tentoongesteld. Ook tijdens deze manifestatie, waarbij de bezoekers veelal zelf een hobby uitoefenden op het gebied van grafische kunst, boekbinden, kalligrafie, papierdecoratie enz., heeft de kunstband en ook de gemaakte overslagdoos veel lof geoogst.

De boekenmanifestatie sprak mij qua opzet zeer aan. Het was een manifestatie van beperkte omvang, met demonstraties van boekbinden, kalligrafie, litho's maken en andere vormen van grafische kunst, papier scheppen en papier marmeren. Verder waren er verkoopstands voor boeken over boekbinden w.o. ook catalogi van belangrijke tentoonstellingen, van leder en linnen voor boekbanden, hulpmiddelen en papier voor kalligrafie, sierpapier, geschept papier, boekenleggers en ex libris.

Ook waren er enkele schrijvers aanwezig om boeken te signeren. De opzet van de organisatoren was een programma te bieden dat aantrekkelijk, instructief en vooral representatief is voor alle kunstambachten rondom het boek en papier. Ik ben van mening dat de organisatie daarin ten volle is geslaagd.

Naar mijn mening verdient het aanbeveling om te onderzoeken of een dergelijke manifestatie ook kan worden gehouden aan of door de Academie in Genk met medewerking van onze vereniging van boekbinders.

Alhoewel soms de communicatie in de Franse taal voor mij erg moeilijk was –misschien dat het tijdens de manifestatie gekochte boek “La Reliure, Fiches Techniques” van Jacques Michel mij hiervoor in de toekomst beter toerust? – bewaar ik aan Trémolat en de manifestatie “a livre ouvert” fijne herinneringen en wellicht ook enkele waardevolle contacten.

Saskia van Rees, Twee ben ik.

Franse band op tegenkaternen (oortjes), bekleed met boxcalf en Bord à bord met doorlopend scharnier in Oasis, kapitaalband van dubbelgevlochten natuurzijde in 3 kleuren, vliegend schutblad in sierpapier, decor in oplegwerk emailleerplaquette, afgewerkt in blinddruk.

Gemaakt door Fons Gerritsen in 2010

&&&&&&&&&
 &&&&&
 &&&
 &

Expositiecommissie Genk-Venlo 2013

Conform de afspraak gemaakt tijdens de ledenvergadering in St. Agatha is inmiddels een expositiecommissie samengesteld ter voorbereiding van de beoogde expositie in 2013 door de leden van Ampersand en de Kalligrafiegroep Venlo.

In de commissie hebben zitting:

Namens Ampersand, Guy Rutten uit Zonhoven.

Fons Gerritsen uit Linne, Harrie Knoors uit Roermond.

Namens de Kalligrafiegroep Venlo, Cora Gemen uit Asten, Marjon Pauw uit Sittard, Wilbert Wegman uit Venlo.

We zijn voornemens de commissie voor het eerst bijeen te roepen begin 2012. Wij houden jullie op de hoogte.

Willen jullie er aan denken het lidgeld voor het jaar 2012 vóór 1 januari 2012 over te maken op de rekening van de penningmeester. DUS NU a.u.b. Het rekeningnummer staat vermeld op de adreslijst.

